

забезпечується системою умов та гарантій, спрямованих на недопущення, мінімізацію або виключення зазіхань на права, свободи дитини, її життя та здоров'я. У сучасних умовах забезпечення благополучного та захищеного дитинства є національним пріоритетом держави.

У загальному розумінні право дітей на безпеку можна визначити як право дітей на захист від загроз, які можуть завдати їм шкоди. До таких у міжнародному праві передбачено необхідність захисту прав дитини від таких форм загроз та посягань:

- а) довільне або незаконне втручання у здійснення її права на особисте життя, або зазіхання на честь і гідність;
- б) усі форми фізичного або психічного насильства, образи чи зловживання, відсутності турботи чи недбалого поводження, грубого поводження або експлуатації;
- в) економічна експлуатація та виконання будь-якої роботи, яка може становити небезпеку для її здоров'я або бути перешкодою в отриманні нею освіти, або завдавати шкоди її здоров'ю та фізичному, розумовому, духовному, моральному та соціальному розвитку;
- г) незаконне споживання наркотичних засобів та психотропних речовин;
- д) усі форми сексуальної експлуатації та сексуального розбещення;
- е) нелюдські або такі, що принижують гідність види поводження чи покарання;
- ж) всі інші форми експлуатації, що завдають шкоди будь-якому аспекту добробуту дитини (ст. ст. 16, 19, 32, 34, 37 Конвенції про права дитини) [1].

Попри наявність сьогодні досить великої та розвиненої нормативної бази з питань охорони дитинства (наявність навіть спеціального Закону України «Про охорону дитинства» [2]), фактична реалізація закріплених норм зазнає серйозних труднощів. Крім цього, відсутність законодавчого визначення терміна «забезпечення безпеки дітей» спричиняє неузгодженість деяких законодавчих та підзаконних нормативно-правових актів, а також може ускладнити у подальшому визначення механізму функціонування інституту безпеки неповнолітніх.

Таким чином, саме через недосконалість і недостатню ефективність законодавства стосовно прав дітей забезпечення їх безпеки в цілому ускладнено. Незважаючи на численні закони, Укази Президента України, інші нормативно-правові акти, проекти та програми з дитячої проблематики, прийняті в минулі роки, кардинальних позитивних змін у бік поліпшення становища дітей в Україні не відбулося. На жаль, доводиться констатувати, що ситуація із реальним забезпеченням безпеки дітей, охороною та захистом їхніх прав як і раніше викликає обґрунтоване занепокоєння, більше того, загрожує національній безпеці української держави.

1. Конвенція про права дитини (20 листопада 1989 року) (редакція зі змінами, схваленими резолюцією 50/155 Генеральної Асамблеї ООН від 21 грудня 1995 року). Конвенцію ратифіковано Постановою ВР № 789-XII від 27 лютого 1991 року URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021#Text.

2. Про охорону дитинства: Закон України від 26.04.2001I. URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2402-14>

Інна СЕМЕНОВА

викладач кафедри
загальноправових дисциплін
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ДОТРИМАННЯ ПРИНЦИПУ ГЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ В ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

Дотримання принципу гендерної рівності є однією з найбільш актуальних проблем та виступає запорукою демократичної держави та невід'ємною частиною розвитку сучасного суспільства.

Особливого значення набуває дотримання принципу гендерної рівності в контексті євроінтеграційних процесів в Україні. Гендерна політика держави повинна бути спрямована на забезпечення рівних прав і можливостей жінок та чоловіків у всіх сферах, зокрема, в

діяльності правоохоронних органів, в тому числі Національної поліції України.

Проблема гендерної рівності привертає все більшу увагу дослідників. Окремі аспекти забезпечення гендерної рівності були предметом дослідження таких науковців, як В. Авер'янов, Ю. Битяк, І. Грицай, І. Голосніченко, Ю. Гончарова, Р. Денісова, О. Дрозд, В. Кириченко, О. Кулачек, Т. Марценюк, Г. Мельниченко, Е. Правдіна, М. Покровська, В. Толкунова, Н. Олійник, Н. Оніщенко, Н. Чередніченко, І. Шульженко та ін. Водночас зауважимо, що сучасне комплексне дослідження механізму забезпечення гендерної рівності в органах Національної поліції України наразі відсутнє, що надає зазначеній темі актуальності.

Положення щодо рівності конституційних прав і свобод громадян закріплено в Основному Законі нашої держави. Так, статтею 24 Конституції України встановлено, що не може бути привілеїв чи обмежень за ознаками, зокрема статі. Рівність прав жінки і чоловіка забезпечується: наданням жінкам рівних з чоловіками можливостей у громадсько-політичній і культурній діяльності, у здобутті освіти і професійній підготовці, у праці та винагороді за неї; спеціальними заходами щодо охорони праці і здоров'я жінок, установам пенсійних пілг; створенням умов, які дають жінкам можливість поєднувати працю з материнством; правовим захистом, матеріальною і моральною підтримкою материнства і дитинства, включаючи надання оплачуваних відпусток та інших пілг вагітним жінкам і матерям [1].

Слід зазначити, що протягом останніх десятиліть Україна досягла значного прогресу у забезпеченні рівних прав та можливостей жінок та чоловіків у всіх сферах та приєдналась до основних міжнародних договорів у сфері гендерної рівності та прав жінок, а саме: Пекінської Декларації та платформи дій, Конвенції ООН про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок та Факультативного протоколу до неї, відповідних конвенцій Міжнародної організації праці.

Також Україна виступає учасницею ключових міжнародних договорів з прав людини: Загальної декларації прав людини, Міжнародного пакту про громадянські та політичні права, Міжнародного пакту про економічні, соціальні та культурні права. В 1997 р. відбулася ратифікація Україною Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.

Реальним кроком на шляху до реалізації взятих на себе державою зобов'язань стало прийняття Закону України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків» від 8 вересня 2005 року, в якому вперше було надано визначення поняття «гендерна рівність». Так, згідно зі ст. 1 цього Закону гендерна рівність – це рівний правовий статус жінок і чоловіків та рівні можливості для його реалізації, що дозволяє особам обох статей брати рівну участь у всіх сферах життєдіяльності суспільства [4].

Наразі Міністерством соціальної політики України також було розроблено проєкт Державної стратегії забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків на період до 2030 року та проєкт Завдань і заходів з виконання Державної соціальної програми забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків на 2022-2024 роки. Стратегія спрямована на об'єднання суспільства з питань щодо розуміння цінностей прав і свобод, що забезпечуються та захищаються на основі принципів рівності та недискримінації для всіх жінок і чоловіків, хлопців і дівчат, консолідацію дій органів державної влади та місцевого самоврядування всіх рівнів, міжнародних організацій, громадянського суспільства, закладів, установ, організацій різних сфер щодо забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків задля сталого розвитку країни у всіх сферах.

Варто зазначити, що впродовж кількох минулих років гендерна політика крізь призму запровадження принципу рівних прав жінок і чоловіків стала одним із державних пріоритетів у системі Міністерства внутрішніх справ, в тому числі й діяльності Національної поліції України.

Положення щодо дотримання принципу рівності прав і можливостей жінок і чоловіків у правоохоронних органах України знайшли своє безпосереднє відображення в ст. 49 Закону України «Про Національну поліцію». Відповідно до частини першої цієї статті на службу в поліцію можуть бути прийняті громадяни України віком від 18 років, які мають повну загальну середню освіту, незалежно від раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, які володіють українською мовою відповідно до рівня, визначеного згідно із Законом України «Про забезпечення функціонування української мови як державної» [2].

Міністерство внутрішніх справ стало одним із перших відомств, де в апараті створено уповноважений підрозділ з дотримання гендерної рівності. Також внесено зміни до функціональних обов'язків керівників всіх рівнів органів системи МВС у частині дотримання принципу рівних прав та обов'язків жінок і чоловіків [11, с. 79].

Відповідно статистичних даних за 2020 рік відбулося збільшення частки жінок в Національній поліції на 2 %. Питома вага чисельності жінок в особовому складі Національної поліції України становить 25,5 %, а на керівних посадах – 17,7 %. [11, с. 79].

Служба жінки в поліції має позитивний потенціал і є результативною. Жінки відзначаються внутрішньою самодисципліною, відповідальністю за доручену справу, високим професіоналізмом; сприяють зростанню культури взаємовідносин у колективі, а також позитивно впливають на морально-психологічну атмосферу.

Узагальнюючи досліджуване питання, можна зробити висновок про те, що впровадження гендерної рівності є важливим напрямом діяльності держави. Варто і надалі втілювати в життя на законодавчому рівні заходи щодо усунення дискримінації за ознакою статі. Національна політика щодо вирішення цієї проблеми має спрямовуватися на забезпечення реальної рівності можливостей та ставлення до працівників та подолання гендерних стереотипів. Також потребує вдосконалення механізм реалізації та забезпечення гендерної рівності в діяльності Національної поліції України. Держава повинна сприяти збалансованому представництву статей в управлінні та в процесі прийняття управлінських рішень щодо діяльності Національної поліції України.

1. Конституція України від 28 червня 1996 року. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.

2. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>.

3. Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні : Закон України від 06.09.2012. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5207-17#Text>.

4. Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків : Закон України від 08.09.2005. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2866-15#Text>.

5. Деякі питання забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків постанова Кабінету Міністрів України від 09.10.2020. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/930-2020-%D0%BF#Text>.

6. Камінська Н. В., Чернявський С. С., Перунова О. С. Забезпечення гендерної рівності в системі МВС та інших центральних органів виконавчої влади : лекція. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2020. 31 с. URL : <https://dsns.gov.ua/upload/9/5/8/2/2020-5-20-112-lekciya-3.pdf>.

7. Ліза Дені. Гендерні питання у поліції. *Збірник інформаційно-методичних матеріалів «Гендерні питання у секторі безпеки»*. Женева : DCAF, 2019. 75 с.

8. Гаркуша А. Г. Гендерний паритет: жінка в Національній поліції України. *Теорія та практика державного управління і місцевого самоврядування*. 2019 № 1. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Tpdu_2019_1_5.

9. Грицай І. О. Принцип гендерної рівності: вітчизняний досвід і міжнародні стандарти. *Національний юридичний журнал: теорія і практика*. 2018. №2. Т.2. С 13-16.

10. Дрозд О. Ю. Забезпечення гендерної рівності в системі МВС України: питання сьогодення. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2020. № 3. С 112-116.

11. Марценюк Л., Груздев О. Жінка в секторі безпеки і оборони: гармонія професійного та особистого. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2021. № 2. С. 76-83.

12. Плугатар Т.А. Забезпечення гендерної рівності у діяльності Національної поліції України. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2018. Том 2, № 3. С 42-47.

13. Полішко Н. Л. Реалізація основних засад державної політики у сфері забезпечення гендерної рівності під час прийняття жінок на службу до Національної поліції України: проблеми і шляхи вирішення. *Порівняльно-аналітичне право*. 2018. №5. С 170-172.